

1. Introduktion til makroøkonomien

Ordet "makro" har flere betydninger, der hver for sig hænger sammen med det græske ord "makros", der betyder "stør". Makroøkonomi er betegnelsen for læren om "den store" økonomi og beskæftiger sig med efterspørgsel og udbud på markederne på samfundsplan for varer, tjenester, arbejdskraft og kapital. Samfundets institutionelle opbygning med opdelingen i en offentlig og en privat sektor og de forskellige institutioner og aktører på markederne hører ligeledes under makroøkonomi. En række spørgsmål, som har stor betydning for den enkelte borgers og samfundet som helhed, bliver således emner i makroøkonomien: Hvor meget vokser landets samlede produktion, og hvad er konsekvenserne for beskæftigelsen og ledigheden? Hvad betyder den økonomiske udvikling for pris- og lønudviklingen? Vil den offentlige sektor få overskud eller underskud, og hvordan vil saldoen på betalingsbalancen udvikle sig? Kan regeringen påvirke disse størrelser og i givet fald hvordan?

I den offentlige debat er det ofte den *kortsigtede* udvikling i produktion, beskæftigelse, priser og lønninger mv., som interessen samler sig om. Et eksempel er de stigende priser på energi og dagligvarer, der startede i foråret 2022 i kølvandet på den russiske invasion i Ukraine i februar. Men også *langsigtede* problemstillinger som klimaforandringer og den demografiske udvikling præger den offentlige debat.

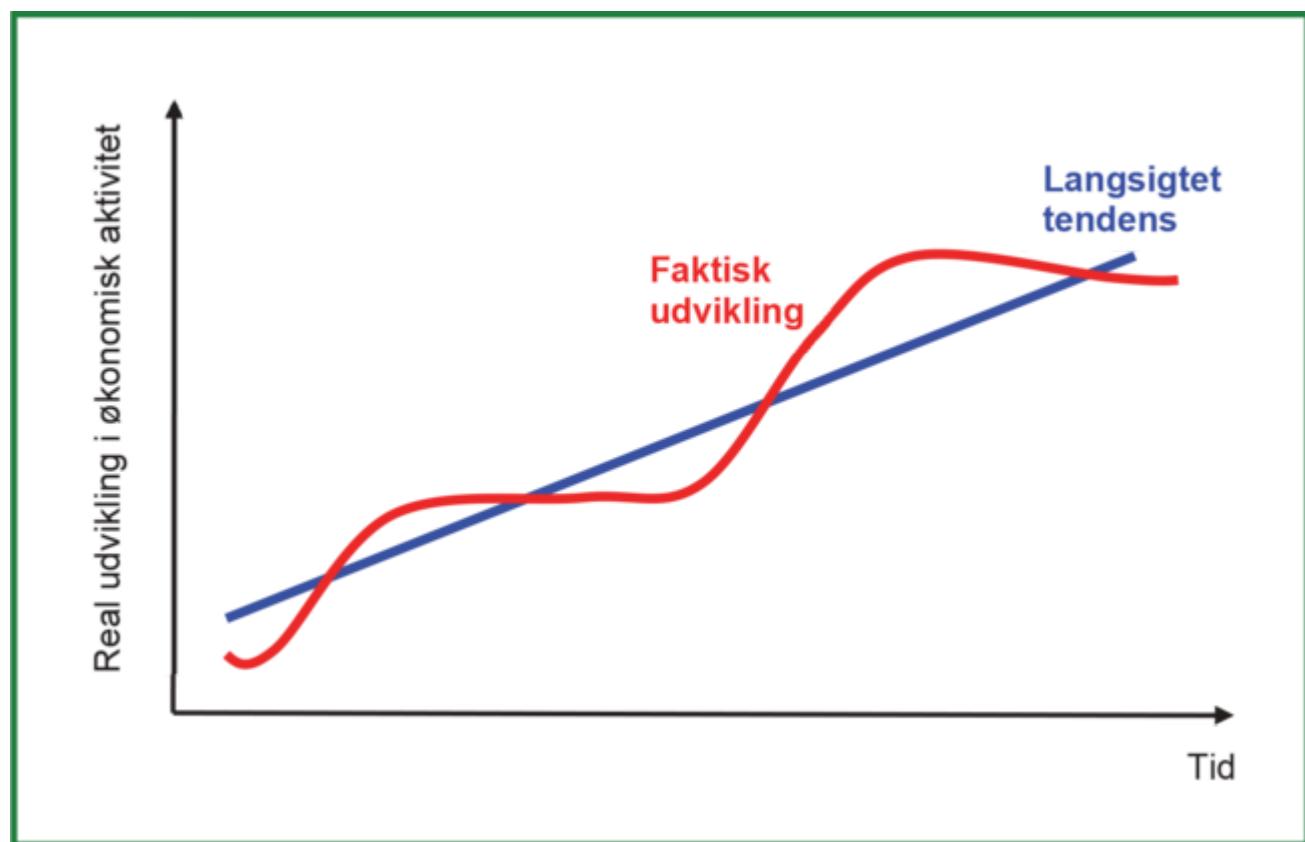
På kort sigt eksisterer der en række muligheder for at påvirke den økonomiske udvikling, bl.a. ved at ændre de offentlige udgifter og indtægter, men der er også nogle faste rammer for økonomien på kort sigt. Det gælder fx mængden af ressourcer i økonomien: mængden af arbejdskraft, det eksisterende kapitalanlæg (bygninger, maskiner, transportmateriel) og den

kendte teknologi. Disse rammer har stor betydning for økonomiens muligheder for at vokse *på lang sigt*, og det er derfor væsentligt også at have øje for mulighederne for at påvirke økonomiens ressourcemæssige rammer. I et vist omfang kan de ændres på længere sigt ved fx at tiltrække arbejdskraft fra udlandet, give folk incitament til at fortsætte flere år på arbejdsmarkedet, skabe gode uddannelsesmuligheder, understøtte forskning og innovation og sikre gode vilkår for vækst og udvikling i virksomhederne.

Blandt de ydre rammer for den økonomiske aktivitet er også de naturgivne ressourcer, mængden af jord, råstoffer og energiressourcer. Disse ressourcer kan ikke reproduceres, og udnyttelsen af dem må derfor nøje planlægges, samtidig med at der må forskes i mulighederne for at udvikle alternative materialer og nye energikilder.

Naturkatastrofer og klimamæssige forhold kan reducere mængderne af såvel naturgivne som menneskeskabte ressourcer. Den globale opvarmning kan fx være grunden til en øget forekomst af forskellige naturkatastrofer i verden, fx tørke, skovbrande, storme og oversvømmelser. Da den globale opvarmning hænger sammen med udledningen af drivhusgasser på verdensplan over en længere årrække, er der behov for internationalt samarbejde og koordinering af indsatsen for at mindske udledningerne og dæmpe temperaturstigningerne på sigt.

Sammenhængen mellem den langsigtede udvikling i økonomien, den langsigtede trend, og de kortsigtede udsving kan illustreres som i [figur 1.1](#).

Figur 1.1. Principskitse af langsigtet og kortsigtet økonomisk udvikling

Den langsigtede tendens er repræsenteret ved den blå linje, der symboliserer den stigende økonomiske aktivitet over tid i økonomien. Omkring denne langtidstrend ses de kortsigtede udsving i aktiviteten. Disse udsving, der har karakter af cykliske bevægelser, men med forskellig styrke og varighed, kaldes *konjunkturudsving*.

Kommentar til indholdet? Skriv til redaktionen

← Forrige

Næste →

Makroøkonomiens hovedemner

Aa

Sidens indhold

- [Vækst, produktivitet og levestandard](#)
- [Konjunktursvingninger](#)
- [Ledighed](#)
- [Inflation](#)
- [International økonomisk afhængighed](#)

Vækst, produktivitet og levestandard

I 1950'erne var gennemsnitsindkomsten i Danmark lavere end i Argentina. Men i dag er gennemsnitsindkomsten i Danmark mere end det dobbelte af gennemsnitsindkomsten i Argentina. Hvorfor har nogle lande en hurtigt voksende levestandard, mens andre landes gennemsnitlige levestandard stagnerer over længere perioder?

I et historisk perspektiv er stigningen i den danske levestandard mere usædvanlig end stagnationen i den argentinske. Dagens danske levestandard er et resultat af flere århundreders vedvarende økonomisk vækst, dvs. fortsat voksende produktion af varer og tjenester, der giver mulighed for et stadig større forbrug målt i mængder, et større realforbrug. Selv om ikke alle indbyggere får samme andel af de økonomiske fremskridt, vil den økonomiske vækst give en stigning i den gennemsnitlige levestandard. Økonomisk vækst er imidlertid ikke en naturlov, og forskelle i vækst mellem lande kan forklares ved en række økonomiske faktorer.

I [figur 1.2](#) vises udviklingen i bruttonationalproduktet (BNP) i Danmark siden 1955 i faste priser (dvs. den samlede produktion, efter at prisstigninger er taget ud af tallene, også kaldet den *reale udvikling*). Det ses, at der er tale om en klar opadgående langtidstendens, uanset at der på grund af den finansielle krise skete et fald i produktionen i 2008 og 2009. I 2021 var det danske BNP godt fem gange højere end i 1955. Hvad ligger bag denne bemærkelsesværdige vækst?

>

Figur 1.2 Udvikling i BNP i faste priser. Danmark 1955-2021

Kilde: Danmarks Statistik

En af forklaringerne på den stærke danske vækst er befolkningsudviklingen, idet en voksende befolkning giver mulighed for en stigende produktion. Skal man vurdere udviklingen i danskernes gennemsnitlige levestandard, er det relevante mål derfor udviklingen i BNP pr. indbygger. Selv om denne udvikling er forløbet langsommere end udviklingen i samlet BNP, er der stadig tale om en markant stigning: BNP pr. indbygger er et næsten 300 pct. i perioden fra 1955 til 2021. Det svarer til knap en firedobbelting af mængden af varer og tjenester pr. indbygger.

Måler man i stedet udviklingen i BNP *pr. beskæftiget*, får man et udtryk for den gennemsnitlige *produktivitet*:

$$\text{Produktivitet} = \frac{\text{BNP i faste priser}}{\text{Antal beskæftigede}}$$

Produktivetsudviklingen er et mål for effektiviteten i produktionen. En stigning i produktiviteten betyder, at de givne ressourcer bliver udnyttet med større udbytte. En produktivitetsstigning vil gøre det muligt at producere mere med en given mængde arbejdskraft og kapital eller producere den samme mængde med færre ansatte og maskiner. Produktiviteten er, som vist i [figur 1.2](#), steget næsten lige så hurtigt som BNP pr. indbygger, men ikke så hurtigt som den samlede produktion. Årsager til produktivitetsstigninger er primært investeringer, der har øget kapitalapparatet, den teknologiske udvikling, der har betydet nye produkter og produktionsmetoder samt uddannelse og specialisering af arbejdskraften.

Forklar, hvordan man af [figur 1.2](#) kan se, at beskæftigelsen må være steget, og at beskæftigelsen er steget hurtigere end befolkningen i perioden 1955-2021.

- Der er en klar sammenhæng mellem produktivitet og materiel levestandard, og det er derfor vigtigt at være opmærksom på de faktorer, der bestemmer produktiviteten. I [tabel 1.1](#) er vist tal for produktivitet og BNP pr. indbygger for Danmark, USA, Argentina, Rusland, Kina og Ghana i 2021.

	BNP pr. beskæftiget	BNP pr. indbygger
Danmark	123 000	55 900
USA	141 300	60 200
Argentina	55 000	19 700
Rusland	58 100	26 500
Kina	30 800	16 400
Ghana	15 000	5 300

¹ D t der er taget hensyn til, at en dollar har forskellig købekraft i de forskellige lande. 2021

Kilde: Beregninger ud fra CIA: *The World Factbook 2021*

Tabel 1.1 BNP i US-dollar, købekraftskorrigeret¹. 2021

Konjunktursvingninger

I 1973 oplevede Danmark og de fleste andre industrialiserede lande store olieprisstigninger, der markerede afslutningen på 1960'ernes meget kraftige vækst og overgangen til en periode med stagnation i produktionen. Først efter 1993 oplevede Danmark igen en længere periode med kraftig vækst i produktionen. Vækstperioden blev i 2008 brudt af den internationale finanskrisen og i 2020 af coronapandemien.

Udviklingen er illustreret i [figur 1.3](#), der viser vækstprocenter og ikke den samlede produktion som i [figur 1.2](#). Konjunkturbeskrivelsen og konjunkturanalysen fokuserer nemlig på at beskrive og forklare *udsving* i produktionen snarere end langtidstendensen, som over den viste periode har været en gennemsnitlig vækst på 2,5 pct. Hvad er forklaringen på de markante skift i vækstprocenter? Hvad skaber konjunktursvingninger? Kan man dæmpe svingningerne gennem den økonomiske politik?

>

Figur 1.3 Økonomisk vækst. Danmark 1955-2021

Kilde: *Danmarks Statistik*

Ledighed

⋮

En person er ledig, når han kan og vil arbejde, men ikke har held med at finde et job. *Ledighedsprocenten* er antallet af ledige i procent af arbejdsstyrken. Den er en højindikator for udviklingen på arbejdsmarkedet og for konjunkturudviklinger generelt. Ændringerne i ledigheden sakker typisk lidt bagud for konjunkturudviklingen, idet virksomhederne er tilbøjelige til at vente med at afskedige og ansætte, til det er tydeligt, at der er sket en vending i konjunkturen.

[Figur 1.4](#) viser udviklingen i ledighedsprocenten i Danmark siden 1955. Figuren viser meget store udsving. I 1960'erne var ledighedsprocenterne små, mens de steg til et meget højt niveau i stagnationsperioden fra midten af 1970'erne. Fra midten af 1990'erne ser man igen lave ledighedsprocenter.

☰

>

Figur 1.4 Ledighed. Danmark 1955-2021 (nettoledighed)

Anm.: Fra 2007 er beregningen af ledighedsprocenten ændret. Ændringen har betydet et fald i procenten på ca. ½ procentpoint. Nettoledigheden mäter ledigheden uden at medtage personer på arbejdsløshedsdagpenge eller kontanthjælp, som er i aktivering.

Kilde: *Danmarks Statistik*

Og < er der spørgsmål at besvare for makroøkonomien. Hvorfor stiger ledigk > så voldsomt i stagnationsperioder? Hvorfor er der en vis ledighed selv i gode tider? Hvordan kan det være, at det i Danmark i dag er svært at få ledigheden så langt ned som i 1960'erne? Hvad er årsagen til de store forskelle i ledighedsprocenten, man ser blandt de europæiske lande?

Inflation

Et andet vigtigt nøgletal er *inflationsraten*, der mäter den gennemsnitlige stigning i priserne i forhold til det foregående år.

Fra 1990 til 2021 har der i Danmark været lav inflation, men som det kan ses af [figur 1.5](#), har der været store udsving i inflationsraten gennem de seneste 70 år.

>

Figur 1.5 Inflation. Danmark 1955-2022

Anm. Tallet for 2022 viser den gennemsnitlige inflationsrate i de første tre kvartaler i 2022

Kilde: *Danmarks Statistik*

En vigtig opgave for makroøkonomien er at søge følgende spørgsmål besvaret: Hvad var <ingen til, at inflationen var så høj i fra 1970'erne og 1980'erne? Hvad var de > samfundsoekonomiske konsekvenser? Hvilke konsekvenser har inflationen for husholdningernes økonomi? Hvad kan man i den økonomiske politik gøre for at undgå for høj inflation? Hvorfor steg inflationen igen i 2022?

Ligesom for ledighedsprocenterne ser man store forskelle i inflationsraterne mellem de forskellige lande. Tabel 1.2 viser betydelige forskelle i inflationsraterne i Danmark, Sverige, Tyskland, Tyrkiet, Japan og Brasilien de seneste 40 år. Hvad betyder sådanne forskelle i inflationsprocenter for landenes økonomiske relationer til udlandet?

	Danmark	Sverige	Tyskland	Tyrkiet	Japan	Brasilien
Inflation, pct. pr. år	3	3	2	34	1	93

Kilde: *International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, October 2022*

Tabel 1.2 Gennemsnitlig inflationsrate 1980-2021. Udvalgte lande

International økonomisk afhængighed

De nationale økonomier kan ikke analyseres uafhængigt af den omgivende verden. Det gælder i særdeleshed for et land som Danmark, hvor en meget stor del af den samlede økonomiske aktivitet består af udveksling af varer og tjenesteydelser med udlandet.

➤ *Betalingsbalancen* er et regnskab for betalinger med indland og udland. På betalingsbalancen registreres såvel betalinger tilknyttet den internationale handel (de løbende poster) som kapitalbetalinger. Alle disse betalinger har betydning for valutamarkedet. Ofte koncentrerer man sig om de løbende poster for at undersøge, om der er balance i samhandelen med udlandet. Et underskud på de løbende poster betyder, at man må låne i udlandet og risikere at øge sin gæld til udlandet. Omvendt kan overskud på de løbende poster anvendes til at tilbagebetale en gæld til udlandet.

I [figur 1.6](#) er vist udviklingen i saldoen på betalingsbalancens løbende poster i Danmark fra 1955 til 2021. Saldoen er målt i pct. af BNP for bedre at kunne foretage sammenligninger over tiden. Det ses, at Danmark indtil 1990 i en lang periode havde underskud på betalingsbalancens løbende poster. Det betød, at Danmark opbyggede en stor gæld til udlandet, som siden er tilbagebetalt ved overskud på betalingsbalancen.

Figur 1.6 Betalingsbalancens løbende poster. Danmark 1955-2021

Kilde: *Danmarks Statistik*

I relation til betalingsbalancen melder sig følgende spørgsmål: Hvad er afgørende for, om et land har overskud eller underskud i samhandelen med udlandet? Hvilke samfundsøkonomiske konsekvenser har disse underskud og overskud? Hvordan kan man gennem den økonomiske politik søge at skabe ligevægt på betalingsbalancens løbende poster?

Kommentar til indholdet? Skriv til redaktionen

>

← Forrige

Næste

Makroøkonomisk teori og analyse

Aa

Sidens indhold

- [Forskellige metodevalg i økonomisk teori](#)
- [Den neoklassiske tradition](#)
- [Den Keynes-inspirerede tradition](#)
- [Hvilken teori og metode bekender denne bog sig til?](#)
- ["Det er svært at spå, især om fremtiden"](#)

Økonomi er en samfundsvidenskab, som baserer sig dels på *observationer* i verden omkring os, dels på *analyse* af disse observationer. Analysen omfatter opstilling af teorier og modeller for sammenhænge mellem observationerne med henblik på at identificere årsagsrelationer og give mulighed for at forudsige en fremtidig udvikling. Man kan udtrykke det sådan, at økonomi bevæger sig på to niveauer, *det reale niveau*, hvor der observeres og indsamles data om faktiske økonomiske størrelser, og *det analytiske niveau*, hvor der søges efter eller udtænkes en teori om en økonomisk udvikling eller adfærd. De to nævnte niveauer, det reale og det analytiske, kan suppleres med et tredje niveau, *det strategiske niveau*, som rummer overvejelser om, hvilke anbefalinger eller politikker man kan foreslå for at ændre på givne adfærdsmønstre eller økonomiske forhold.

Da det reale niveau for den økonomiske videnskab er samfundet og de forskellige økonomiske relationer mellem mennesker indbyrdes og over for institutioner, er der ingen naturgivne lovmæssigheder i disse forhold. Samfundet, institutioner og de menneskelige adfærdsrelationer påvirkes af mange forskellige forhold og er ikke uforanderlige over tid. Derfor er økonomi ikke en eksakt videnskab i lighed med naturvidenskaberne. Dette åbner mulighed for forskellige opfattelser af de økonomiske sammenhænge og for forskellige metoder til at analysere sig frem til teorier om disse sammenhænge. Her skal kun nævnes forskellen mellem en *induktiv* og en *deduktiv* udledning af teori. Den induktive metode tager udgangspunkt i det reale niveau, dvs. baserer sin teori ud fra foretagne observationer fra virkelighedens verden (empiriske observationer) og udleder på denne basis en teori, som herefter kan få en mere generel

gyldighed. Den deduktive metode tager udgangspunkt i det analytiske niveau, idet der udtænkes en teori, der forekommer rigtig (fx rationel), hvorefter teorien verificeres ved at efterprøve dens gyldighed på faktiske forhold. Kriterier for sandhedsværdien af sådanne og andre metodologier hører hjemme i videnskabsteorien , og diskussioner

- om disse er en af grundene til divergerende opfattelser af de økonomiske sammenhænge.

Forskellige metodevalg i økonomisk teori

De tre niveauer, det reale, det analytiske og det strategiske niveau, kan bruges som en skabelon til at bestemme den anvendte metodologi inden for forskellige retninger af økonomisk teori. Anvendes denne skabelon, kan man se, at der inden for økonomisk teori har udviklet sig to metodemæssigt forskellige traditioner .

Den neoklassiske tradition

Denne tradition tager udgangspunkt i den klassiske mikroøkonomiske teori, som analyserer og beskriver økonomiske beslutninger i den enkelte husholdning og virksomhed samt prisdannelsen på økonomiens delmarked. Husholdninger og virksomheder forudsættes at være *rationelle*, dvs. at træffe beslutninger, der er optimerede i forhold til deres målsætninger .

Prisdannelsen på det enkelte marked sker ved at sætte udbud og efterspørgsel lig hinanden, og det forudsættes, at priserne er fleksible og hurtigt tilpasser sig, så den udbudte mængde svarer til den efterspurgte mængde. Udbud og efterspørgsel er uafhængige af hinanden, idet de faktorer, der bestemmer de to sider af markedet, er forskellige. Et marked med fuldkommen konkurrence kan vises at være det samfundsøkonomisk mest effektive.

De klassiske økonomer, fx Adam Smith, mente, at de samme principper, der gjaldt for et enkelt marked, også måtte gælde for samfundet som helhed. Makroøkonomien blev opfattet som summen af de enkelte individers handlinger. Det vil sige, at makromarkederne for varer, arbejdskraft, penge og udenlandsk valuta kunne sammenlignes med de enkelte varemarkeder og ville fungere lige så effektivt som disse, hvis der ikke var konkurrencebegrænsninger. Som økonomisk politik anbefalede de klassiske økonomer at styrke konkurrencen og ellers lade markederne passe sig selv (den såkaldte "laissez faire"- politik).

Hvis alle markeder hver for sig var i ligevægt, så måtte hele makroøkonomien også være i ligevægt – såkaldt *generel ligevægt*.

Teorien om generel ligevægt blev udbygget fra slutningen af 1800-tallet. Teorien påviste ikke alene eksistensen af en generel ligevægt, men forudsatte også en bevægelse hen imod generel ligevægt, hvis økonomien skulle komme uden for ligevægten. Senere blev begrebet *rationelle forventninger* introduceret. Det betyder, at økonomiens agenter kan

- forudsige fremtiden med fuld sikkerhed. Udstyret med fuld forudseenhed, ville de rationelle agenter vide, hvilken adfærd der kunne sikre, at den generelle ligevægt blev genoprettet.

Den generelle ligevægtsteori kaldes også den neoklassiske tradition, og metodisk er teorien overvejende på det analytiske niveau. Udfordringen er at påvise sammenhængen mellem modellerne og det reale niveau: I hvilket omfang beskriver modellerne den økonomiske virkelighed, og er det korrekt, at den virkelige økonomi vil bevæge sig mod en tilstand, der kan karakteriseres som generel ligevægt?

Den Keynes-inspirerede tradition

Den anden væsentlige tradition inden for økonomisk metode tager udgangspunkt i den banebrydende økonomiske teori, der blev fremsat i 1930'erne af den engelske økonom John Maynard Keynes (1883-1946). Keynes var selv uddannet i den neoklassiske teori og havde skrevet bøger inden for den neoklassiske teori. Den økonomiske situation i 1930'erne med vedvarende lav aktivitet og høj arbejdsløshed passede imidlertid med tesen om, at økonomien skulle være på vej mod en ligevægt med fuld udnyttelse af ressourcerne. Keynes begyndte derfor at tvivle på, at den neoklassiske model stemte overens med den observerede virkelighed. Denne tvivl endte med et fuldstændigt opgør med den gældende teori i værket "The General Theory of Employment, Interest and Money" fra 1936. Her formulerede Keynes sine nye ideer om økonomiens funktion og gav en forklaring på, hvordan arbejdsløsheden kunne bide sig fast. Dette førte til forslag om en aktiv økonomisk politik. Denne model vil senere blive præsenteret i detaljer, men det kan her opsummeres, på hvilke hovedpunkter Keynes anfægtede den neoklassiske teori:

Betydningen af usikkerhed

Keynes mente, at den økonomiske situation i 1930'erne viste, at det ikke mindst var usikkerheden om fremtiden, der holdt husholdninger og virksomheder tilbage fra at forbruge og investere. Dermed satte Keynes fokus på generel usikkerhed. Keynes mente, at usikkerheden forøges, jo længere man ser ud i fremtiden. Derfor blev det korte sigt mere interessant end det lange.

Har økonomien indbyggede stabiliserende kræfter?

Den neoklassiske teori forudsiger som nævnt, at økonomien af egen drift søger tilbage til ligevægten, hvis den skulle være kommet ad af ligevægt. Ligevægt skal forstås som den tilstand, hvor ressourcerne udnyttes fuldt ud, specielt er der ingen arbejdsløshed til den gældende markedsbestemte løn. Teorien siger ikke noget om, hvor lang tid denne tilpasningsproces vil tage, og vil den tage meget lang tid, bliver resultatet uinteressant. "In the long run we are all dead", som Keynes udtrykte det.

Men Keynes stillede også spørgsmålstege ved, om der overhovedet eksisterer en generel ligevægt for økonomien på lang sigt. I stedet for at interessere sig for det lange sigt, mente Keynes, at man skulle forsøge at påvirke de kortsigtede konjunkturudsving. Staten kunne fx påvirke den samlede efterspørgsel i samfundet ved at ændre på størrelsen af de offentlige udgifter eller skatter. Dermed introduceredes en ny form for økonomisk politik, aktiv finanspolitik.

Kan vækst og konjunkturudsving adskilles fra hinanden?

Dette spørgsmål hænger lidt sammen med det foregående. Hvis økonomien genopretter sig selv ved forstyrrelser af ligevægten, behøver man ikke bekymre sig så meget om den kortsigtede udvikling og kan i stedet koncentrere sig om at skabe nogle gode rammer for den økonomiske vækst på lang sigt. Dette er den neoklassiske op se. Keynes mente som nævnt, at usikkerheden stiger, jo længere man ser fremtiden, og derfor gælder det om at koncentrere sig om det korte sigt og rette en eventuel uligevægt op her. Den kortsigtede udvikling får betydning også for den langsigtede trend, så vækst og konjunkturudsving kan ikke adskilles.

Kan man slutte fra mikroniveau til makroniveau?

De klassiske økonomer mente som nævnt, at man kunne overføre de økonomiske argumenter for det enkelte individ eller marked til den samlede makroøkonomi. Det, der var fornuftigt for den enkelte husholdning, måtte også være fornuftigt for samfundets husholdning. Men dette argument kan føre til en såkaldt *atomistisk fejlslutning*. Effekten af et enkelt individs handling vil ikke nødvendigvis give det samme resultat blot relativt større, når et stort antal individer udfører den samme handling. En enkelt husholdning kan fx vælge at øge sin opsparing i forhold til indkomsten og efter en periode have præsteret en større opsparing. Hvis alle husholdninger tager samme beslutning, så vil den samlede opsparing i samfundet stige og det samlede forbrug vil falde (større opsparingsandel modsvares af en lavere forbrugsandel af indkomsten). Et fald i forbrugsefterspørgslen vil imidlertid få den samlede produktion og indkomst til at falde, og dermed kan virkningen på opsparingens samlede størrelse blive tvivlsom.

Eksemplet viser, at der eksisterer nogle sammenhænge på makroniveau, som ikke eksisterer på mikroniveau. Man kan derfor ikke uden videre generalisere fra effekten af adfærdens på mikroniveau til en samlet effekt på makroøkonomiske størrelser.

› **Hvilken teori og metode bekender denne bog sig til?**

Efter at have beskrevet de to hovedtraditioner inden for økonomisk metode, vil den nysgerrige læser nok spørge, hvilken af de to der vil blive lagt til grund for fremstillingen i denne bog. Her har forfatterne lagt sig på linje med de fleste sammenlignelige lærebogsfremstillinger, der baserer sig på den ny-keynesianske makroøkonomiske teoriretning. Denne teoriretning kan opfattes som en form for syntese mellem neoklassisk og keynesiansk tankegang.

Den økonomiske udvikling på kort sigt forklares ud fra en Keynes-model, hvor produktion og indkomst bestemmes fra efterspørgselssiden, og hvor der er mulighed for en kortsigtet stabil tilstand, der afviger fra fuld kapacitsudnyttelse og dermed giver mulighed for arbejdsløshed. For at afhjælpe denne situation, kan der anvendes konjunkturpolitik i form af enten finans- eller pengepolitik.

På længere sigt forventes økonomien at bevæge sig hen imod en ligevægt med fuld ressourcenuyttelse, det vil sige i retning af en neoklassisk ligevægt. Den langsigtede ligevægt kan kun påvirkes gennem en strukturpolitik, der øger produktivitet og ressourcemængder.

"Det er svært at spå, især om fremtiden"

Hvad enten man bekender sig til den ene eller den anden tradition, er der dog ingen tvivl om, at det er vanskeligt at foretage korrekte økonomiske forudsigelser, hvilket de følgende eksempler vidner om.

På Realkreditrådets årsmøde i april 2007 udtalte nationalbankdirektør Nils Bernstein bl.a. følgende:

"Den lavere vækst i USA afspejler bl.a., at boligmarkedet er ved at tilpasse sig efter en årrække med stærke prisstigninger, men tilpasningen ser ud til at blive moderat og gradvis. Det ser heller ikke ud til, at de problemer, der er i selskaber, der har specialiseret sig i boliglån til mindre kreditværdige husholdninger, vil brede sig til andre dele af kapitalmarkederne."

Som bekendt var dette en vurdering, som langt fra kom til at holde stik. Den deltes i øvrigt også af andre fagfolk på daværende tidspunkt. Som nationalbankdirektøren selv

sagde i sin tale på samme årsmøde det følgende år: "Jeg tager det som en påmindelse om, at økonomiske forudsigelser skal tages med et gran salt".

Et andet eksempel stammer tilbage fra december 1973, hvor regeringen udsendte den såkaldte "Perspektivplanredegørelse II", som søgte at kortlægge udviklingstendenser og udviklingsmuligheder i den danske økonomi. En af hovedkonklusionerne var, at der med stor sikkerhed ville komme en udbredt mangel på arbejdskraft i årene efter 1973. Da rapporten var færdigtrykt, stod Danmark midt i den første oliekrise, der markerede startskudet til en længerevarende periode med lav økonomisk vækst og stor ledighed. Altså en ændring af de økonomiske vilkår stik imod perspektivplanens udsigter.

Ovenstående eksempler illustrerer meget godt vanskelighederne ved den makroøkonomiske analyse og ikke mindst forudsigelser om den fremtidige økonomiske udvikling. For det første skal den anvendte metode i analysen være dækkende for den virkelighed, som skal beskrives. For det andet skal analysen baseres på nogle forudsætninger om udviklingen i omverdenen. Disse forudsætninger kan være vanskelige at opstille korrekt, når den internationale økonomi kan tage en drastisk vending, som er meget vanskelig at forudse.

mentar til indholdet? Skriv til redaktionen

Forrige

Næste

Bogens opbygning

I kapitel 2 og 3 ses nærmere på, hvordan man i praksis opgør væsentlige makroøkonomiske nøgletal. Kapitel 2 tager udgangspunkt i nationalregnskabsopgørelsen, mens kapitel 3 fokuserer på konjunkturbeskrivelsen ud fra udviklingen i de makroøkonomiske nøgletal: økonomisk vækst, ledighed, inflation og betalingsbalance.

Mens kapitel 2 og 3 fokuserer på måling og beskrivelse af makroøkonomien, søger kapitlerne 4 til 12 at opstille teoretiske modeller for, hvordan de makroøkonomiske nøgletal udvikler sig. Undervejs anvendes de teoretiske modeller i en analyse af, hvordan den økonomiske politik kan påvirke samfundsøkonomiens udvikling.

Rammen for gennemgangen af den makroøkonomiske teori og politik er en opdeling i fire delområder, de fire makroøkonomiske "markeder": Valutamarkedet, penge- og kapitalmarkedet, varemarkedet og arbejdsmarkedet.

I kapitlerne 4 til 6 rettes fokus mod valutamarkedet samt penge- og kapitalmarkederne. Blandt emnerne er forskellen mellem faste og flydende valutakurser, rentedannelse og finanskriser.

Kapitel 7 og 8 koncentrerer sig om en forklaring af konjunkturbewægelser og konjunkturpolitikkens, såvel finanspolitikkens som pengepolitikkens, muligheder for at undgå for store udsving i den økonomiske aktivitet.

Kapitlerne 9, 10 og 11 analyserer økonomiens udvikling på længere sigt med særligt sigte på arbejdsmarked, inflation og konkurrenceevne.

I kapitel 12 foretages en sammenfattende vurdering af den økonomiske politik.

Svar til kapitlets spørgsmål

Spørgsmål 1:

Hvis beskæftigelsen havde været uændret, ville indeks for BNP pr. beskæftiget have haft samme udvikling som indeks for samlet BNP. Når BNP pr. beskæftiget vokser langsommere end BNP i alt, må beskæftigelsen være steget.

Hvis befolkning og beskæftigelse havde udviklet sig parallelt, ville indeks for BNP pr. beskæftiget og indeks for BNP pr. indbygger have haft samme udvikling. Da BNP pr. beskæftiget vokser langsommere end BNP pr. indbygger, må beskæftigelsen være steget hurtigere end befolkningen.

Hovedpunkter i kapitel 1

Redegør for eller svar på følgende:

- Hvad er makroøkonomi?
- Makroøkonomiens hovedemner.
- Den neoklassiske tradition i makroøkonomisk teori.
- Den keynesianske tradition i makroøkonomisk teori.

Kommentar til indholdet? Skriv til redaktionen

[← Forrige](#)

Næste [→](#)